

De gemeenten

Historisch

De gemeenten hebben in onze streken altijd een belangrijke rol gespeeld. Zij beschikken over een grote zelfstandigheid.

Tijdens de Franse periode (1794-1815) werd, zonder veel succes, een centralisatiepolitiek gevoerd tegen de lokale besturen.

De Belgische grondwetgever erkende in 1830 uitdrukkelijk de algemene bevoegdheid van de gemeenten voor gemeentelijke aangelegenheden.

In 1976 telde België nog 2359 gemeenten. Na een fusieoperatie werd dit aantal teruggebracht tot de huidige 589.

Sinds de goedkeuring van de Lambermontakkoorden in 2001 zijn de gewesten bevoegd voor de samenstelling, de organisatie, de bevoegdheden en de werking van de gemeentelijke instellingen.

Wat doen de gemeenten?

Het gemeentelijke niveau staat het dichtst bij de burger. Gemeenten zijn bevoegd voor alle aangelegenheden die van gemeentelijk belang zijn, en die niet toegewezen zijn aan andere bestuurlijke niveaus (federaal, gemeenschappen en gewesten, provincies).

Uit hoofde van het begrip gemeentelijk belang kunnen de gemeenten in vele domeinen optreden.

Zij zorgen voor de handhaving van de openbare orde, houden de registers van de burgerlijke stand en van de bevolking bij, leveren bouwvergunningen af, staan in voor het onderhoud van het gemeentelijke wegennet en nemen initiatieven op het gebied van onderwijs, cultuur, sport, ... Voorts zijn de gemeenten bevoegd voor maatschappelijke actie, via het OCMW.

Gewestelijke bevoegdheid

De drie gewesten kunnen de bestaande wetgeving (Nieuwe Gemeentewet, ...) opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen. Dat is intussen ook gebeurd.

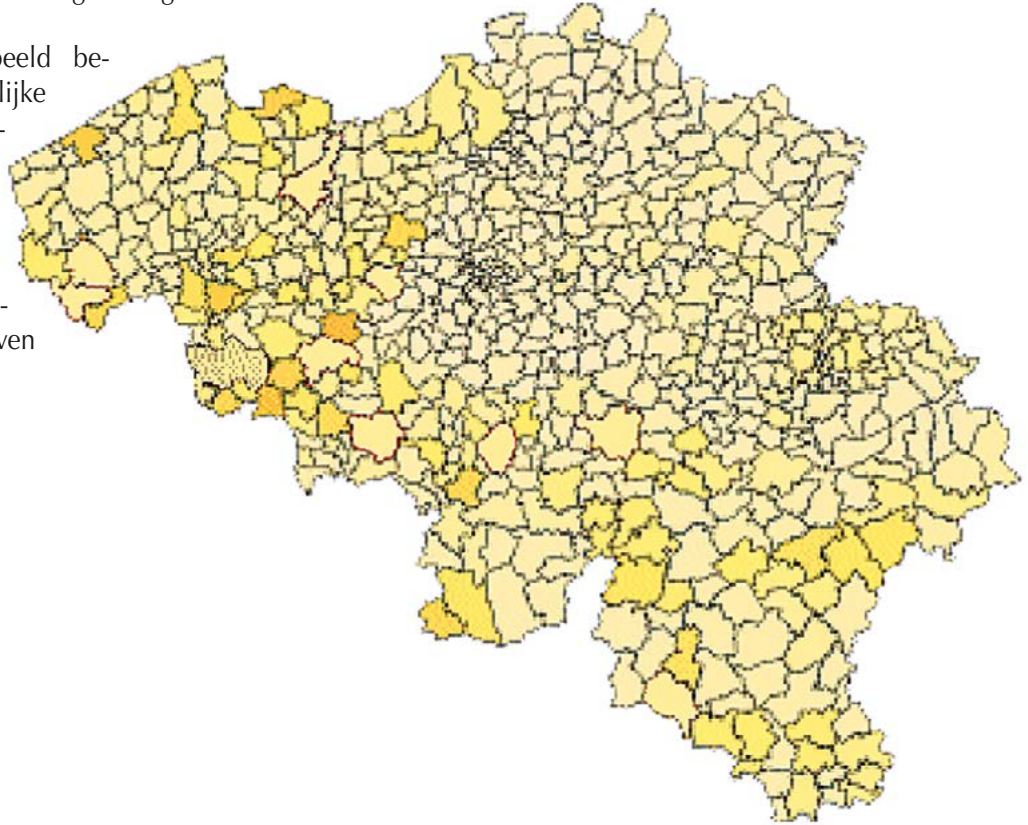
- In het Vlaamse Gewest is het Gemeentedecreet van 15 juli 2005 van toepassing.
- Het Waalse Gewest heeft de gemeentelijke wetgeving in het Wetboek van de plaatselijke democratie en decentralisatie ondergebracht.
- Het Brusselse Gewest heeft via ordonnanties bepalingen van de Nieuwe Gemeentewet gewijzigd; de recentste dateert van 27 februari 2014.

Het wettelijke kader in de drie gewesten is nu nog vrij gelijklopend, maar de kans bestaat dat dit binnen enkele jaren verandert.

Gewestelijke bevoegdheid ... en toch niet helemaal

Op het principe van de bevoegdheid van de gewesten bestaan enkele uitzonderingen. In sommige gevallen is de federale staat immers nog bevoegd.

De gewesten zijn bijvoorbeeld bevoegd voor de gemeentelijke kieswetgeving. Maar het gemeentelijk stemrecht voor niet-Europese onderdanen werd door de federale wet van 19 maart 2004 ingevoerd, want dat is een federale aangelegenheid gebleven (art. 8 van de Grondwet).

De gemeentelijke organen

Tot nu toe hebben alle gemeenten een eigen wetgevend en uitvoerend orgaan:

- De gemeenteraad is het wetgevende orgaan; de leden van de gemeenteraad worden voor zes jaar verkozen.
- Het college van burgemeester en schepenen (of gemeentecollege) is het uitvoerende orgaan; het is belast met het dagelijks bestuur van de gemeente.

De burgemeester is niet alleen het hoofd van de gemeente, hij heeft ook specifieke bevoegdheden als vertegenwoordiger van het centrale bestuur. In dat verband is hij verantwoordelijk voor de uitvoering van de wetten, decreten en ordonanties.